

Сабірова Наталія Олександрівна
Здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
м.Харків, Україна
Тіщенко Олена Миколаївна
Кандидат педагогічних наук
Доцентка кафедри хореографії
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

ОБРАЗ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОЇ ЖІНКИ У ТАНЦІ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО СЬОГОДЕННЯ

«Нікому я тут не потрібна, бо я не хлопець, а киз (дівчина). Батько лиш знає свого Абібулу, а за мене згадає тоді, як треба кричати. Мати про те лиш гадає, як швидше випхати заміж», — так говорить про цінність і місце жінки в культурі кримських татар Мір'єм, головна героїня оповідання Михайла Коцюбинського «Під мінаретами» [1].

Це оповідання 1904 року. Уже з кінця XIX століття в кримськотатарському суспільстві почалася поступова боротьба за права жінок, але в уяві більшості кримська татарка поставала безправною і повністю залежною від волі чоловіків. Усупереч давнім стереотипам становище жінки в кримськотатарському суспільстві не завжди було таким безправним і рабським, а в історії Кримського ханства є приклади, коли жінки відігравали важливу роль у державному й суспільному житті [2].

Танець як частина культурної спадщини кримських татар займає важливе місце в їхньому повсякденному житті. Він є вираженням традицій, духовності та соціальних уявлень, зокрема ролі жінки в кримськотатарському суспільстві. Кримськотатарська хореографія відрізняється своєю витонченістю, плавними рухами, особливо в жіночих танцях. Жінка в танці — це не лише символ жіночності, але й сила, витривалість, глибока внутрішня цілісність.

Щодо жінки в кримськотатарському танці, особливе значення має використання м'яких, плавних рухів, що відображають її емоційну чутливість і здатність до самовираження. Часто танець передає різні аспекти жіночого життя, від материнства до здатності долати труднощі.

Кримськотатарський танець є важливою частиною національної культури, де значення жінки відіграє надзвичайно важливу роль. У цьому мистецтві жінка є символом не тільки жіночності та грації, але й сили, витривалості та внутрішнього стержня. Як зазначено у дослідженні з кримськотатарської культури, образ жінки в танці демонструє її рішучість, здатність до самовираження, а також взаємодію з традицією та сучасністю. Рухи танцівниць характеризуються плавністю, витонченістю, а також акцентом на емоційність і чуттєвість, що особливо підкреслюється через характерні для кримськотатарської хореографії оберти корпусу і м'які хвилеподібні рухи рук [3].

Цей аспект кримськотатарського танцю особливо помітний у традиційних танцях, де жінка не тільки демонструє свою красу, але й відображає соціальну роль, яку вона відіграє у суспільстві. Танці часто втілюють повсякденне життя жінок, їхню роль у родині та суспільстві, підкреслюючи трудову діяльність, відданість і материнство. Вони показують важливість жіночої праці та турботи про домашній вогнище, що є основою кримськотатарської культури. Як зазначають науковці, жінка в кримськотатарському танці є не лише символом ніжності, а й носієм глибоких культурних цінностей, які вона передає через рухи, що становлять частину національної спадщини [2]. Вони відіграють ключову роль у вихованні і передачі культурної спадщини молодому поколінню, оскільки танцювальні елементи формують не лише тілесну, а й емоційну складову національної ідентичності. Хореографія є дуже нетипова, різноманітна та захоплююча. Основними елементами, що увійшли до складу хореографічного мистецтва кримських татар, є відсутність дуже різких рухів руками. У жінок корпус стрункий, граціозний та величавий. Руки розведені в різні боки, трішки нижче плечей, застосовуються м'які хвилеподібні рухи рук попереду себе та

справа наліво. Головні рухи ногами – змінний крок на пальцях ніг. Кримськотатарські танці багаті на оберти корпусу у жінок.

У кримськотатарському танці важливу роль відіграє виразність рухів та емоційна насиченість, що робить танці не тільки художнім, а й психологічним відображенням внутрішнього світу танцівниць. Танці здатні передавати почуття, емоції та внутрішню боротьбу, що є відображенням глибокої духовності кримськотатарського народу. Водночас хореографічна форма зберігає стійкі елементи, які підкреслюють вишуканість та мужність, наприклад, повільні, підкреслені рухи з великою увагою до деталей, що дозволяє створити атмосферу благородства й гідності. Тому в кримських татар є традиція починати навчати своїх дітей танцювати ще з малого дитинства. Деякі стають великими танцюристами, а деякі навчаються просто для себе. Тому танцювати та гарно рухатись під музику вміють майже всі кримські татари. Побудова кримськотатарського танцю має такий концепт, щоб вже з дитинства формувалось правильне дихання та вміння вірно тримати корпус [3].

В кримськотатарських танцях жінка часто постає у вишуканому вбранні, що підкреслює її красу і грацію. Традиційні костюми, прикрашені вишивкою та орнаментами, створюють образ загадкової і водночас сильної особистості. Рухи танцівниць плавні та витончені, що символізує ніжність та жіночність. Вони часто використовують рухи та хореографічні елементи, які підкреслюють емоційність і чуттєвість. У кримськотатарських танцях жіночність часто асоціюється з материнством, любов'ю та турботою про сім'ю. Багато танців відображають повсякденне життя жінок, їхню роль у родині та суспільстві. Наприклад, у деяких танцях присутні елементи, що символізують жіночу працю і відданість, підкреслюючи важливість жінки як берегині домашнього вогнища.

У сучасному контексті кримськотатарський танець зазнає значних змін, де жінки поєднують традиції з новими тенденціями. Вони стають активними учасницями культурного відродження кримськотатарського народу, активно виступаючи на міжнародних сценах і популяризуючи кримськотатарську культуру в світі. Це дозволяє зберігати і примножувати національні традиції та цінності для майбутніх поколінь. Як зазначено в статті «Гордість нації:

Кримськотатарський народний танець», кримськотатарський танець сьогодні є не лише вираженням жіночої краси і грації, але й потужним інструментом соціальних змін та культурної інтеграції [3].

Особливо в сучасних постановках хореографія кримських татар поєднується з елементами театрального мистецтва, що підвищує її драматичний ефект і допомагає розкрити характер кожного танцюриста. Жінки в танці, навіть якщо рухи їхні є ніжними і витонченими, часто мають у своїй техніці складні елементи, що символізують боротьбу за свої права та збереження традицій. Це підкреслює важливість сучасних інтерпретацій, де танець виступає як спосіб самовираження і відновлення культурної ідентичності кримських татар. Участь кримськотатарських жінок у сучасному хореографічному мистецтві допомагає зламати стереотипи про пасивність та безправність жінки, про що говорить, зокрема, вислів, що феміністки й активістки часто активно залучені до культурного відродження свого народу, навіть через танець.

Сьогодні, в умовах культурного відродження кримськотатарського народу, жіночий образ у танці отримує новий розвиток, поєднуючи традиційні елементи з сучасними стилями. Танцівниці виступають на міжнародних фестивалях, показуючи світу багатство та різноманіття кримськотатарської культури. Цей процес дозволяє зберігати і розвивати цінності, які передавалися поколіннями, і демонструє роль жінки не лише як носія традицій, але й як активного учасника змін та соціальних процесів у сучасному суспільстві.

Таким чином, кримськотатарський танець є важливою складовою частиною культурної спадщини кримськотатарського народу. Він не лише відображає традиції та звичаї, але й передає глибокі емоції та цінності, пов'язані з життям і побутом кримських татар. Образ жінки в кримськотатарському танці займає особливе місце, адже він символізує не лише жіночність, але й силу, витривалість та духовність.

Можна дійти висновку, що образ жінки в кримськотатарському танці є багатограним і складним. Він поєднує в собі ніжність і силу, традиції і сучасність, відображаючи глибокі цінності кримськотатарського народу. Через

танець жінки передають свою історію, культуру та мрії, зберігаючи і примножуючи свою спадщину для майбутніх поколінь.

Література

1. *Коцюбинський М. М.* Вибрані твори. — К.: Yakaboo Publishing, 2023.
2. <https://genderindetail.org.ua/library/istoriya-i-pamyat/zhinky-v-krimskotatarskomu-suspilstvi.html>
3. <https://culture.voicecrimea.com.ua/uk/hordist-natsii-krymskotatarskyj-narodnyj-tanets/>